

2.7.93
sl. dolmace

standarda bila izuzetno niska, dok je inflacija poprimala sve oblike hiperinflacije. Raspodjela osnovnih živežnih namirnica putem bonova bila je prisutna, na primjer i u Velikoj Britaniji i u Njemačkoj. Ozbiljno je u pitanje bio doveden pravac razvoja demokracije.

Prekretnica — poslije se pokazalo — bio je dogovor zemalja Zapadne Europe i Sjedinjenih Američkih Država o provođenju programa obnove. Dva su trenutka presudila — odluka 16 europskih zemalja da primijene program putem Organizacije za europsku ekonomsku suradnju (OECE), te uspješno uvjeravanje američkoga predsjednika Trumana, na temelju kojega je Kongres odobrio novac za implementaciju programa. Rezultati su bili impozantni. Već u prvoj godini industrijska je produkcija porasla za 14, a poljoprivredna za 20 posto. Kapitalna je vrijednost povećana za čak 30 milijardi dolara. Isto ili možda čak i veće značenje imalo je očuvanje temeljnih građanskih sloboda, vojne sigurnosti i osiguravanja provođenja zajedničkih ciljeva putem regionalnih i globalnih institucija.

Pojednostrovo provođenja programa zanimljivi su sami po sebi i manje-više su poznati u stručnim krugovima. Radilo se o ulaganjima u profitabilne programe na temelju konsenzusa radnika, vlasnika i potrošača, kadrovi su obučavani u SAD, a veliki broj stručnjaka iz te zemlje angažiran je u Europi. Bili su uvedeni posebni oblici osiguravanja konvertibilnosti u međunarodnim plaćanjima, što je i bio oblik pribavljanja dodatnoga kapitala. Svaka zemlja pripremila je vlastiti program revitalizacije, a na regionalnom planu postojali su programi razvoja prometa, proizvodnje električne

Povijest se ponovila četrdeset godina poslije, raspadom istočnoeuropskog imperija pod ruskom dominacijom. Ova je put Zapadna Europa našla u drukčijoj ulozi — postala je ona koja pomaže. Konstituiran je PHARE-program podrške ekonomskom razvoju, instaliranju i jačanju demokratskih tečevina u zemljama Istočne Europe. Prognoziralo se da će najbolje rezultate u kratkom roku imati područje na kojemu mi živimo. Nažalost, to je, na tako grub način, spriječio aktualni rat. Jedino se Slovenija uspjela uključiti u spomenuti program. Zbog niza okolnosti Hrvatskoj to još ne polazi zaručkom, dok Bosna i Hercegovina još ne zna što će sa samom sobom.

Relevantne procjene ukazuju da će nakon završetka rata prostorima Bosne i Hercegovine biti pružena značajna ekonomska pomoć za obnovu i generiranje razvitka. Vjerojatno će svijet nastojati na taj način sprati sa sebe neizravnu, pa i izravnu odgovornost za sva ratna događanja. Čini se vjerojatnim da će u prevladavanju ekonomske nerazvijenosti nesporniji biti eksterni od inter-noga faktora obnove. Jer uvjeti da međunarodna podrška bude uspješna jesu posjedovanje efikasne vlade, profesionalno obavljanje državnih i paradržavnih usluga, tržišna ekonomija s poslovnom konkurencijom, postojanje banaka, učinkovit obrazovni sustav i visoko osposobljeni radnici. Međunarodna pomoć bit će dakle nužna, ali ne i dostatna. Glavnina posla ipak se mora obaviti vlastitim snagama. Zar i iskustvo na vojnom planu, gdje su neki cijelo vrijeme iščekivali stranu vojnu intervenciju, ne ide spomenutoj tvrdnji u prilog.

2.07.1993.

PRESKOČENA LEKCIJA ŽIVOTA

Piše:
dr.
Jadranko
PRLIĆ

EKONOMSKA RASKRIZJA

Relevantne procjene ukazuju da će nakon završetka rata prostorima Bosne i Hercegovine

biti pružena značajna ekonomska pomoć za obnovu i generiranje razvitka. Vjerojatno će svijet tako nastojati sprati sa sebe neizravnu, pa i izravnu odgovornost za sva ratna događanja

Lekciju života — da treba učiti na tuđim, a ne na vlastitim greškama, narodi koji žive na BiH prostorima očito su preskočili. Povijest, i to ratna, ponavlja se u prilično pravilnim razmacima. Tehnologije napreduje, ali usporedo se događa involucija osnovnih etičkih načela, i to u sve grubljim oblicima. Premda bilo kakav razgovor o ekonomiji izgleda neprimjeren u vrijeme kada spašavanje gologa života postaje osnovnom preokupacijom, ipak je korisno prisjetiti se kako se Europa obnovljala nakon drugoga svjetskog rata. Razina je

energije, poljodjelstva, rekonstrukcije industrije, smanjenja trgovačkih barijera, uravnoteženja bilanci plaćanja i programi poboljšanja produktivnosti rada.

Citav projekt bio je puno više od ekonomskoga programa. Državni tajnik SAD Marshall (po kojemu je program i dobio ime) rekao je u proljeće 1948. godine, neposredno pred njegovu primjenu: „O uspjehu ili neuspjehu europskoga programa obnove ovisit će preživljavanje svijeta u kojemu se demokracija, individualna sloboda, ekonomska stabilnost i mir mogu očuvati.“